

Ekonomirapport

Ekonomirapport

Innehåll

Inledning	3
Fackliga verksamheten	3
Fackliga verksamhetens kostnader	4
Fackliga verksamhetens intäkter	4
Kostnader och intäkter	5
Resultatet av den fackliga verksamheten	6
Det samlade resultatet	6
Eget kapital	7
Fastighetsförvaltningen	8
Medlemsavgifter	9
Betalningsmetoder	10
Slutsatser	11
Förslag till beslut	12
Placeringsreglemente Livsmedelsarbetareförbundet	13

Inledning

Ekonomirapporten redovisar förbundets ekonomiska utveckling från 2009 då kongressen beslutade om en ny organisation med en gemensam ekonomi. Styrningen av förbundets ekonomi utgår från de ekonomiska mål som kongressen 2021 antog. Förbundets kapital förvaltas av Swedbank och Lannebo (sammanslagning med Öhman har skett under 2024) och förbundets fastigheter förvaltas av Riksbyggen. Förbundets placeringsreglemente bifogas som bilaga till ekonomirapporten.

Fackliga verksamheten

Förbundet har under lång tid haft som mål att verksamhetens intäkter ska betala verksamhetens kostnader. Det innebär att medlemsavgifterna ska finansiera den fackliga verksamheten. Eventuellt överskott i den finansiella verksamheten, det vill säga kapitalförvaltningen, ska gå till kapitaluppbyggnad.

Den fackliga verksamhetens kostnader är de utgifter förbundet har för att driva verksamhet lokalt och centralt. I kostnaderna ingår även avgifter för arbetslöshetskassa och medlemsförsäkringar.

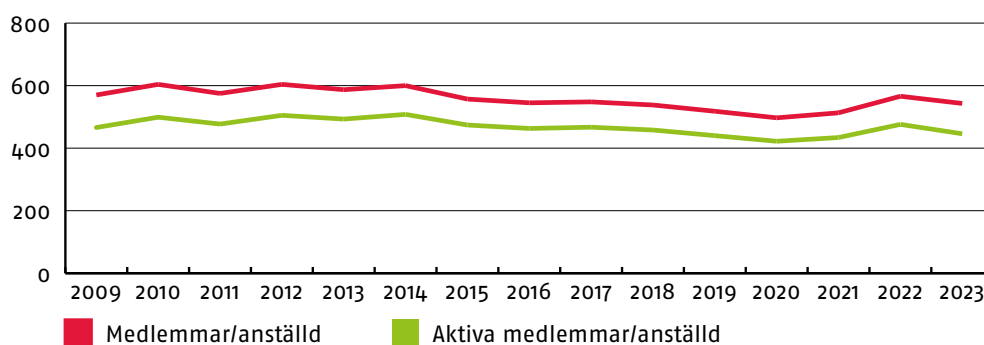
Utvecklingen av verksamhetens kostnader påverkas av allmänna prisökningar, av löneökningar till anställda och förtroendevalda, pensionskostnader och av vilken verksamhet som genomförs. Kostnaderna påverkas även av medlemsantalet eftersom färre medlemmar innebär lägre kostnader för bland annat a-kassan och medlemsförsäkringarna. Kostnaderna bör därmed minska när medlemsantalet går ner och tvärtom när medlemsantalet ökar.

Avgifterna till arbetslöshetskassan förfogar förbundet inte över utan dessa avgörs delvis genom riksdagsbeslut.

Premierna för medlemsförsäkringarna påverkas även av förbundets egna beslut om vilket försäkringsskydd medlemskapet ska innehålla. Kostnaderna för inkomstförsäkringen påverkas av hur arbetslöshetssituationen ser ut och på vilken nivå ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen är. Detta kan variera stort mellan olika år.

Antalet anställda i organisationen har också stor påverkan på den totala kostnadsmassan. Det totala antalet anställda i förhållande till antalet medlemmar har sedan 2009 legat på ungefär samma nivå. Det innebär att förbundet har anpassat bemanningen utifrån medlemsutvecklingen.

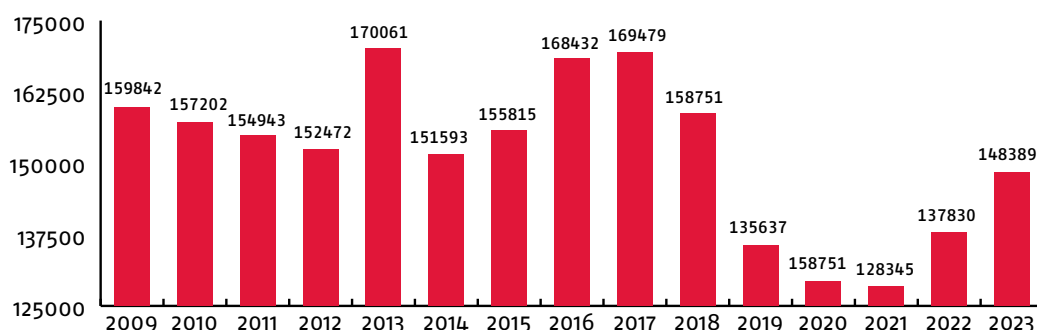
Diagram 1. Antal anställda i förhållande till antal medlemmar

Fackliga verksamhetens kostnader

Diagram 1 visar att kostnadsutvecklingen är under kontroll. Verksamhetens kostnader ökar de år förbundet genomför kongress. Under 2016 genomfördes ett arbete med ett nytt verksamhetssystem och kostnaderna för externa konsulter bidrar därmed stort till den ökade kostnaden. Det nya verksamhetssystemet, Liva infördes under 2017. En viss överanställning var nödvändig under en period för att möta pensionsavgångar vilket bidrar till ökade kostnader framför allt under åren 2015 och 2017. Den lägre kostnaden under åren 2020–2021 visar att pandemin påverkade möjligheterna att bedriva facklig verksamhet.

Diagram 2. Total verksamhetskostnad 2009–2023 (TKR)

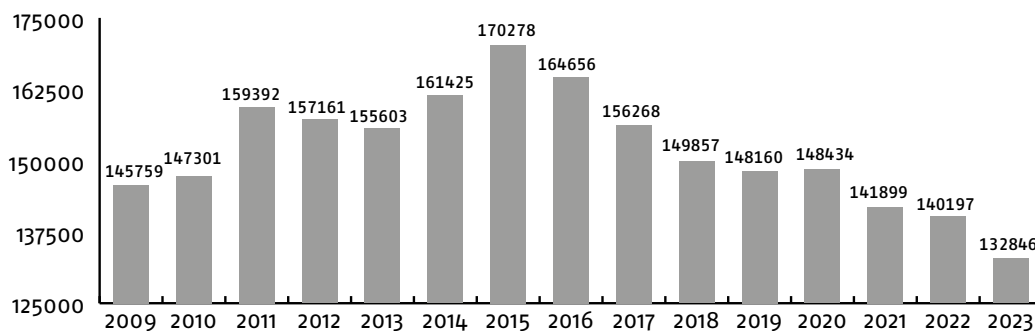

Fackliga verksamhetens intäkter

I medlemsavgiften till förbundet ingår avgiften till Liva a-kassa. I redovisningen av den fackliga verksamhetens intäkter avses medlemsavgifter exklusive avgifter till a-kassan samt bidrag för den regionala arbetsmiljöverksamheten och försäkringsinformation. Bidragen kommer via LO. Under åren 2015–2017 erhöll förbundet återbäring från Folksam. Förbundets hållning är att inte vara beroende av bidrag för att upprätthålla verksamheten. En fri fackförening finansierar sin verksamhet med medlemsavgifter och får aldrig bli beroende av externa medel.

Under kongressperioden har medlemsavgiften höjts vid ett tillfälle. Den 1 januari 2024 höjdes avgiften med 10 kr per aktiv medlem och månad. Under 2021, 2022 och 2023 var medlemsavgiften oförändrad. Avgiften till a-kassan höjdes 1 juli 2021 med 15 kr utan att medlemsavgifterna till förbundet höjdes med motsvarande summa. Det innebar minskade intäkter till förbundet. Sett till kongressperioden innebär det att förbundets intäkter minskat med 5 kr per aktiv medlem och månad.

Diagram 3. Fackliga verksamhetens intäkter 2009 – 2023 (TKR)

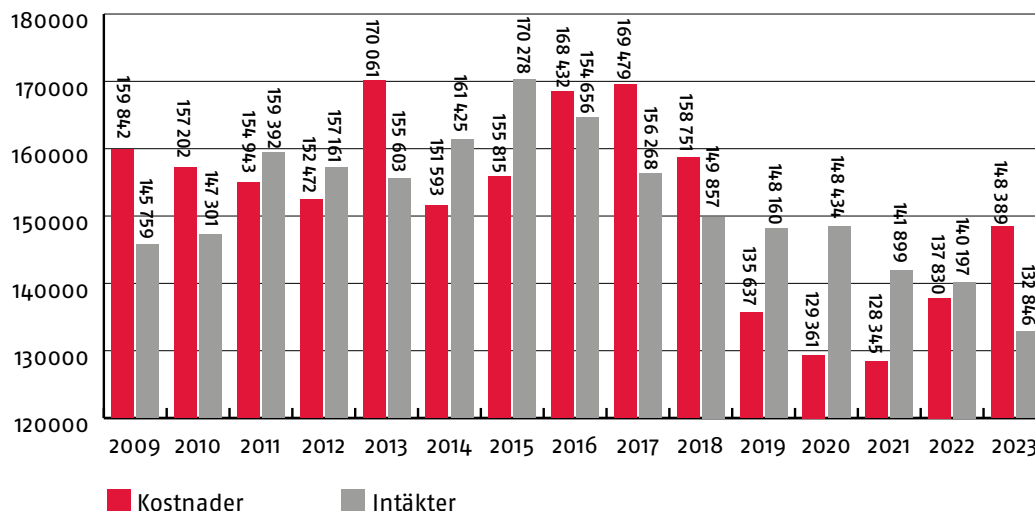

Kostnader och intäkter

Kongressen 2021 beslutade att använda 40 mkr av förbundets kapital till att fortsätta den extra satsning på medlemsrekrytering och demokratiutveckling som pågått sedan kongressbeslutet 2013. Inte under någon av de tidigare perioderna 2014–2017 eller 2018–2021 har satsningen finansierats av kapitalet. För innevarande period, 2022-2025, kan av förklarliga skäl enbart åren 2022 och 2023 redovisas. Den fackliga verksamhetens resultat för de två åren innebär att satsningen finansierats med ungefär 13 mkr av kapitalet.

De ekonomiska förutsättningarna för facklig verksamhet har under kongressperioderna varit utökade, men inte fullt ut nyttjade. En förklaring till att den fackliga verksamhetens resultat inte nämnvärt påverkats av satsningen i den utsträckningen som beslutet tagit höjd för är att satsningen handlar om förbundets kärnverksamhet och att organisationen har prioriterat bort annan verksamhet. Satsningen har blivit en naturlig del av den grundläggande fackliga verksamheten med stort fokus på ett utåtriktat medlemsnära arbetssätt.

Diagram 4. Kostnader och intäkter 2009 – 2023 (TKR)

Resultatet av den fackliga verksamheten

Resultatet av den fackliga verksamheten påverkas i hög grad av hur kostnaderna för inkomstförsäkringen och pensionerna blir. Båda posterna är svåra att budgetera och kan variera mellan enskilda år.

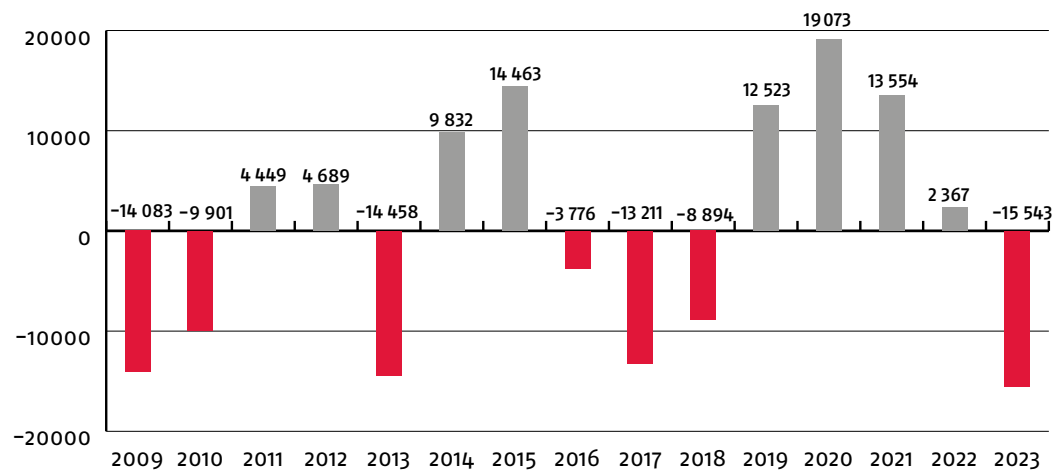
Kostnaderna för inkomstförsäkringen påverkas av hur arbetslöshets-situationen ser ut och vilken ersättningsnivå som finns i arbetslöshetsförsäkringen och har varierat stort mellan olika år.

Kostnaden för pensionerna bygger på kollektivavtalade tjänstepensioner för de anställda och förtroendevalda. Tjänstepensionen för ombudsmän ser olika ut beroende på när anställningen ingåtts då förändringar av pensionsreglementet har genomförts vid ett antal olika tillfällen.

Den stora förändringen skedde under 2009 då pensionsreglementet blev premiebestämt i stället för förmånsbestämt. Ett premiebestämt pensionssystem ger inte samma variationer som ett förmånsbestämt system gör. Förändringen får genomslag successivt i takt med att andelen ombudsmän, som omfattas av det förmånsbestämde systemet, minskar.

Ser vi till hela perioden 2009–2023 är den sammanlagda verksamhetskostnaden och den sammanlagda verksamhetsintäkten nära nog identiska. Verksamhetens intäkter är sammanlagt drygt en miljon kronor högre än verksamhetens kostnader sett till hela perioden.

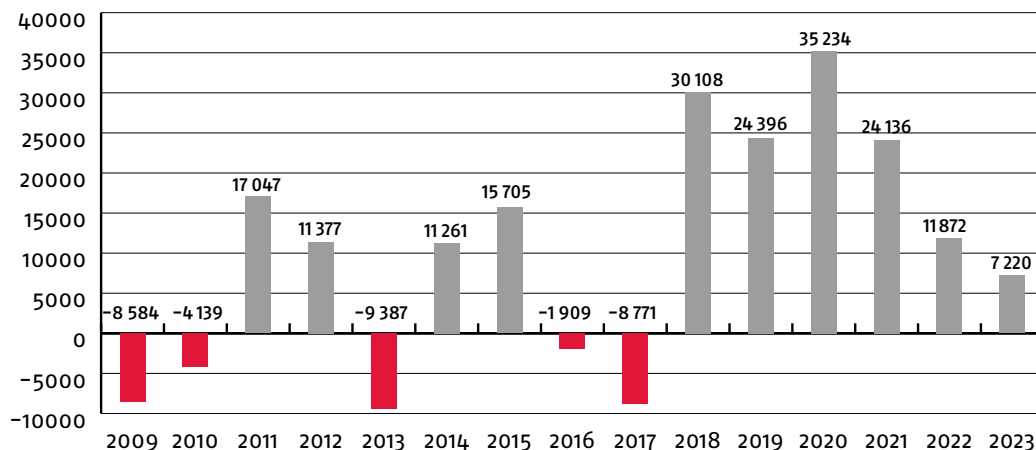
Diagram 5. Resultat fackliga verksamheten 2009 – 2023 (TKR)

Det samlade resultatet

Det samlade resultatet inkluderar den finansiella verksamhetens resultat. Under den redovisade perioden är det samlade resultatet dryga 155 mkr vilket får anses som mycket gott med tanke på de stora åtagandena för inkomstförsäkringen och de beslutade extra satsningarna.

Diagram 6. Samlat resultat 2009 – 2023 (TKR)

Eget kapital

Förbundet har ett ansenligt kapital att förvalta. Syftet med kapitalförvaltningen är att säkra förbundets verksamhet, medlemmarnas försäkringsskydd samt arbetsgivaransvaret för de anställda i händelse av minskade medlemsintäkter.

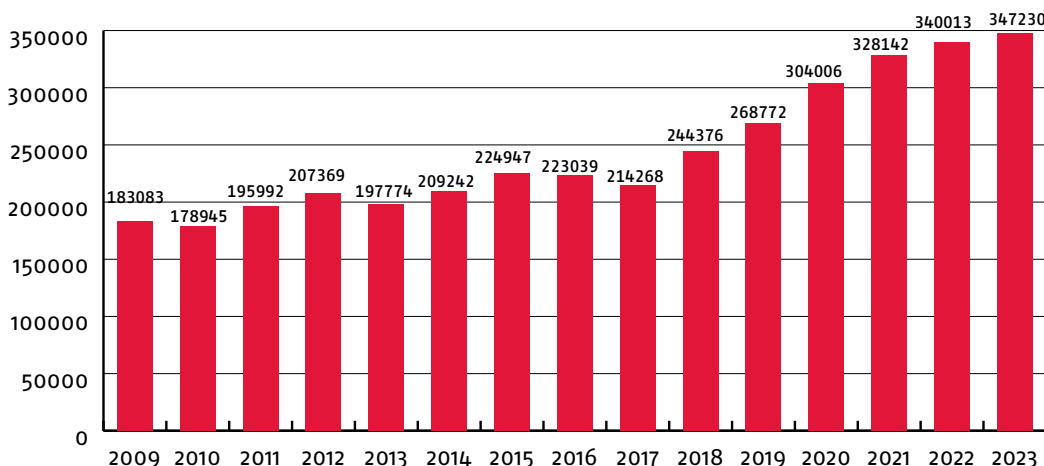
Syftet är också att ha en hög beredskap i händelse av konflikt på arbetsmarknaden med anledning av avtalsförhandlingar eller andra kollektiva åtaganden.

Målsättningen med kapitalförvaltningen är att inom ramen för förbundets placeringsreglemente åstadkomma en så bra avkastning som möjligt med minsta möjliga risktagande.

Förvaltningen ska uppvisa en hög etisk profil. Det innebär att ingen placering får ske i verksamheter som inte är förenliga med förbundets värderingar. För att kunna ha en hög etisk profil är det nödvändigt att ha riktlinjer att gå efter. Förbundsstyrelsen har fastställt ett placeringsreglemente enligt bilaga 1.

Förbundets eget kapital har ökat med 164 mkr sedan 2009 varav dryga 78 mkr sedan 2019.

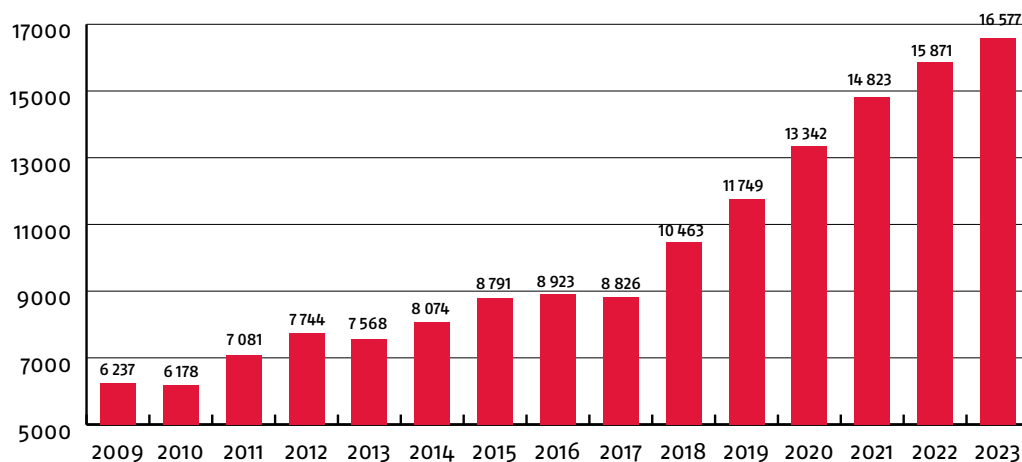
Diagram 7. Eget kapital 2009 – 2023 (TKR)

Ett annat sätt att se på förbundets eget kapital är att beräkna det per medlem. Sedan 2009 har kapitalet ökat med 10 340 kr per medlem varav 4 828 kr sedan 2019. Det är positivt att kapitalet per medlem ökat och så måste det vara oavsett om medlemsantalet rör sig nedåt eller uppåt över tiden. En eventuell konflikt i framtiden kostar mer per medlem än idag eftersom konfliktersättnings storlek utgår från medlemmens inkomst. Därför måste målsättningen vara att kapitalet per medlem ska öka under den kommande kongressperioden.

Förbundsstyrelsen anser inte att det finns något behov av att på förhand fastställa ökningstakten av kapitalet per medlem och år.

Diagram 8. Eget kapital per aktiv medlem

Fastighetsförvaltningen

Förbundet äger två fastigheter i Stockholm. Kontorsfastigheten Skolan 3 på Upplandsgatan där förbundskontoret är beläget och bostadsfastigheten Sjöraen 4 på Döbelnsgatan. Under kongressperioden har förbundet sålt fastigheten i Skara. Sjöraen 4 ingår i förbundets helägda bolag Livsmedelsarbetarnas Fastighetsaktiebolag.

Fastighetsförvaltningen har sedan 2009 gett ett resultat på drygt 47 mkr varav nära 28 mkr sedan 2019.

Förvaltare av fastigheterna är sedan 2020 Riksbyggen.

Förbundet gör emellanåt värderingar av fastigheterna i Stockholm. Hösten 2018 värderades fastigheterna till 402 mkr. Det var nära en fördubbling av värdet jämfört med värderingen 2014. Vid den senaste värderingen i november 2024 minskade värdet med 55 mkr till 347 mkr.

Tabell 1. Fastighetsförvaltning 2013 – 2023 (TKR)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Intäkter	9 222	8 586	9 716	9 500	9 878	10 399	10 483	11 774	11 070	10 562	11 409
Kostnader	-4 449	-6 248	-6 064	-5 273	-5 385	-5 366	-4 708	-3 558	-3 731	-4 020	-4 244
Skatt	-1 011	-1 095	-1 040	-948	-1 077	-1 088	-1 114	-2 194	-1 682	-1 855	-1 895
Avskrivningar	-838	-842	-801	-801	-794	-783	-779	-729	-729	-757	-759
Utdelning	-	-	-	-	-	3 000	-	-	2 000	2 000	1 300
Resultat	2 924	401	1 811	2 478	2 622	6 162	3 881	5 293	6 928	5 930	5 811

Medlemsavgifter

Efter 20 år med samma system beslutade 2001 års kongress att övergå från ett procentbaserat system till ett system med fasta avgiftsklasser. Därmed kunde förbundet övergå att inkassera avgiften på egen hand i stället för att som tidigare låta arbetsgivaren dra avgiften i samband med löneutbetalningen.

Den senaste förändringen av avgiftssystemet skedde efter 2013 års kongress som gav förbundsstyrelsen i uppdrag att utreda om inte ytterligare en lägsta avgiftsklass kunde införas för de med de lägsta inkomsterna. Frågan utreddes och förbundsstyrelsen beslutade att införa en femte avgiftsklass i januari 2015.

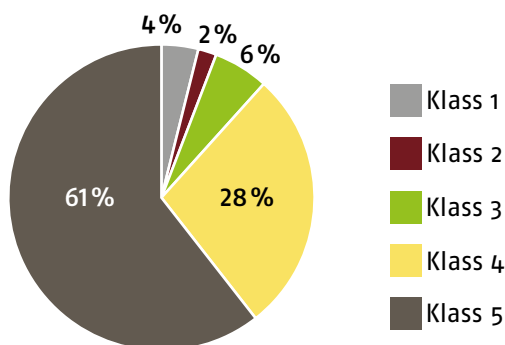
Förbundets medlemsavgifter är således uppdelade i 5 olika klasser baserat på olika inkomstintervaller.

När det fasta avgiftssystemet infördes var medlemmarna jämnt fördelade i de olika klasserna. Över tid har en förskjutning skett och allt fler medlemmar befinner sig i de två högsta avgiftsklasserna. En majoritet av medlemmarna finns i den högsta avgiftsklassen och nästan 90 procent av medlemmarna finns i de två högsta avgiftsklasserna. När så stor andel av medlemmarna befinner sig i den högsta avgiftsklassen är inkomstspridningen betydligt större än vad som var fallet när systemet infördes. Den solidariska tanken med systemet har urholkats över tid.

På kongressen 2021 behandlades ett förslag till ett nytt avgiftssystem. Kongressen valde att inte ändra i avgiftssystemet. Kongressen 2021 beslutade att medlem är skyldig att omedelbart göra anmälan till förbundet när den skattepliktiga inkomsten kan beräknas vara förändrad under en period om minst 3 månader och att medlem vid uteblivet svar på förfrågan om sysselsättning och inkomst automatiskt förflyttas till närmast högre klass i avgiftssystemet.

Att nära en tredjedel av medlemmarna ligger i den näst högsta klassen indikerar att flera medlemmar troligen har en felaktig avgiftsklass då inkomstintervallet är lägre än avtalens lägsta löner. Likaså är många inkomstuppgifter inte uppdaterade på länge. Här behöver rutiner förändras och åtgärder vidtas för att på ett bättre sätt säkerställa att rätt inkomstuppgift för medlemmarna inrapporteras så att medlemmarna betalar rätt avgift.

Diagram 9. Avgiftsklasser

Inkomstklass 2024	Antal	Avgiftsklass
0-7 250	754	Klass 1
7 251 - 11 150	329	Klass 2
11 151 -17 355	1 126	Klass 3
17 356 - 25 296	5 795	Klass 4
25 297 -	12 451	Klass 5

Totalt antal aktiva medlemmar 2024-08-31 20 455

Betalningsmetoder

Förbundet erbjuder tre olika betalningsmetoder för medlemsavgiften. Autogiro, e-faktura och bankgiro. Förbundet har kostnader för att inkassera medlemsavgifterna. Den billigaste formen är autogiro som kostar 0,30 kr per avgift. Därefter kommer e-faktura som kostar 2,21 kr per avgift och den dyraste är bankgiro som kostar 9,81 kr per avgift.

Under kongressperioden har förbundet genomfört en riktad aktivitet för att minska andelen som betalar med bankgiro att gå över till att i stället betala med autogiro. Andelen medlemmar som betalar avgiften via e-faktura har legat still under lång tid. Andelen som betalar via autogiro har ökat och andelen som betalar med bankgiro har minskat. Det är en positiv utveckling då det minskar förbundets kostnad för inkassering av avgiften.

Tabell 2. Andel medlemmar i respektive betalningsmetod

	Autogiro	E-faktura	Plusgiro
2008	61 %	4 %	35 %
2013	67 %	7 %	26 %
2016	72 %	9 %	19 %
2020	77 %	9 %	14 %
2024	80 %	9 %	11 %

Slutsatser

Sedan 2009 har förbundet minskat med över 13 000 medlemmar. Det är en kraftig medlemsminskning, men trots det visar rapporten att förbundets ekonomi sett över hela perioden är i balans. Kapitalet växer och konfliktberedskapen är utifrån ett ekonomiskt perspektiv mycket stark. Det är grundläggande för förbundets förhandlingsstyrka.

Kostnaden för a-kassan har under perioden ökat och det tillsammans med andra kostnadsökningar har föranlett höjningar av medlemsavgiften. Sedan 2009 har medlemsavgiften exklusive a-kassan ökat med 23 kronor per månad. Det innebär en årlig ökning med i genomsnitt 2 kronor per månad. Sedan 2009 har medlemsavgiften inklusive a-kassan ökat med 93 kronor per månad. Det innebär en årlig ökning med i genomsnitt 6 kronor per månad. Samtidigt har, förutom en ökad digitalisering och därmed effektivisering, ett kontinuerligt arbete med att minska kostnader genomförts. En del av det arbetet har resulterat i att antalet lokalkontor minskat och att antalet anställda över tid anpassats utifrån medlemsutvecklingen.

Det fasta avgiftssystemet har idag en annan fördelning av antalet medlemmar i de olika klasserna än när det infördes. Över tid har en förskjutning skett till de två högsta avgiftsklasserna. En majoritet av medlemmarna finns i den högsta avgiftsklassen och nästan 90 procent av medlemmarna finns i de två högsta avgiftsklasserna. Inkomstspridningen i den högsta klassen är stor och den solidariska tanken som fanns när systemet infördes har urholkats. En tredjedel av medlemmarna finns i den näst högsta klassen och det indikerar att flera medlemmar troligen har en felaktig avgift. Här måste rutiner förbättras och åtgärder vidtas för att säkerställa att rätt inkomstuppgift för medlemmarna inrapporteras.

De utökade ekonomiska ramar för medlemsrekryteringssatsningar tidigare kongresser beslutat om har inte nyttjats fullt ut. Medlemsutvecklingen är dessvärre negativ och en fortsatt prioritering av medlemsrekryteringsarbetet är nödvändigt. Här finns en potential att stärka såväl den fackliga verksamheten som förbundets ekonomi ytterligare. Övertagandet av den så kallade gröna sektorn ger förbundet stora möjligheter att på sikt öka medlemsantalet.

Förslag till beslut

Kongressen föreslås besluta:

att verksamhetens intäkter ska betala verksamhetens kostnader
exklusive skatt,

att förbundets finansiella intäkter ska täcka skatt och i övrigt gå till
kapitaluppbyggnad,

att förbundsstyrelsen löpande utvärderar kostnaderna för verksamheten,

att förbundsstyrelsen fortsatt marknadsför autogiro som
betalningsmetod,

att förbundsstyrelsen ser över rutiner och vidtar åtgärder för att
säkerställa att rätt inkomstuppgift för medlemmarna inrapporteras,

att godkänna ekonomirapporten.

Placeringsreglemente Livsmedelsarbetareförbundet

Inledning

Syftet med placeringsreglementet är att ange regler för hur Livs tillgångar ska förvaltas och placeras.

Vidare regleras ansvaret för hur beslut inom placeringsprocessen fördelas, hur risker ska begränsas och kontrolleras samt hur resultatuppföljning ska ske. Reglementet avser Livs i Sverige och dess helägda dotterföretag Livsmedelsarbetarnas Fastighetsaktiebolag (nedan gemensamt kallat Livs).

Syftet med kapitalförvaltningen

Syftet med Livs kapitalförvaltning är att säkra förbundets verksamhet, medlemmarnas försäkringsskydd samt arbetsgivaransvaret för de anställda i händelse av minskade medlemsintäkter.

Syftet är också att ha en hög beredskap i händelse av konflikt på arbetsmarknaden med anledning av avtalsförhandlingar eller andra kollektiva åtaganden.

Kapitalförvaltningens målsättning

Målsättningen för kapitalförvaltningen är att under iakttagande av denna policy, externa tillämpliga regelverk och sunt affärsomdöme, effektivt förvalta Livs kapitaltillgångar och optimera avkastningen.

Kapitalet ska ha som målsättning att ge en någorlunda jämn årlig real avkastning på minst 2,0 procent (inflation plus 2,0 procent), sett över en konjunkturcykel (5–7 år).

Med avkastning menas direktavkastning samt den värdetillväxt som har sin grund i marknadsnotering. Avkastningsmålet för portföljen är att överträffa relevant jämförelseindex varje enskilt år. Livs ska ses som en långsiktig investerare. Avkastningen kan under vissa perioder understiga avkastningskravet. Detta förväntas dock balanseras av perioder med överavkastning.

Kapitalförvaltningens uppgift är att hantera Livs kassaflöde och förvalta förmögenheten på ett sådant sätt att högsta möjliga riskjusterade avkastning kan nås inom de ramar som anges i detta reglemente.

Grundläggande regler för kapitalförvaltningen

Livs tillgångar ska till minst 2/3 finnas i obligationer, värdepappersfonder, räntebärande placeringar samt egna fastigheter.

All förvaltning ska ske via värdepappersfonder, strukturerade produkter eller diskretionära förvaltningsuppdrag. Fonder som ingår i förvaltningen ska ha Morningstar eller motsvarande instituts ratingbetyg tre eller högre. Väljer förvaltaren att avvika från ovanstående, ska för-

valtaren tydligt kunna förklara varför och motivera mervärdet i förvaltningen.

Livs ska normalt inte bedriva någon kapitalförvaltning genom att handla med aktier i egen regi. Enskilda innehav i placeringsbara värdepapper får inte överstiga 10 procent av den totala tillgångsmassan avseende exponering mot enskilda bolag.

Etiska restriktioner – etikpolicy

Livs övergripande mål är ett demokratiskt samhällssystem; allas rätt till arbete; rättvisa och goda löne- och anställningsvillkor; trygghet i anställningen med bra arbetsvillkor, bra arbetsinnehåll och en bra arbetsmiljö.

Utifrån Livs övergripande mål anger denna etikpolicy riktlinjer för hur Livs tillgångar ska förvaltas i balans med målet om en god avkastning. Etikpolicyn omfattas av normgrund, granskning och analys samt rutiner för tillämpning och uppföljning.

Normgrund

Livs etikpolicy utgår från en etablerad normgrund, fastställda kriterier och en process som utvecklas för att vara en integrerad del i investeringsprocessen. Normgrunden är internationella normer för miljö, mänskliga rättigheter, arbete och anti-korruption vilka finns formulerade i konventioner och överenskommelser inom FN. Särskild vikt läggs vid att företag efterlever ILO:s kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. ILO:s kärnkonventioner berör fackliga rättigheter, skydd mot tvångsarbete, avskaffande av barnarbete och skydd mot diskriminering medan OECD:s riktlinjer berör miljöskydd, informationsförmedling, konkurrens, anställning, konsumentintressen, bekämpning av mutor, beskattning och vetenskap och teknologi. ILO:s trepartsdeklaration för multinationella företag i enlighet med dess medbestämmande delar i enlighet med paragrafer 55–57.

Grundregeln är att placering inte sker hos förvaltare eller fond som förknippas med eller investerar i företag som bryter mot svensk lag eller mot internationella avtal och konventioner som Sverige undertecknat. Placeringar får endast göras i företag som på ett godtagbart sätt följer kraven i de internationella konventioner som Sverige har undertecknat.

Livs tillåts inte placera i verksamhet som bryter mot vissa vapenkonventioner innebärande landminor och klusterbomber. Detta regleras i FN-konventionen som Sverige har ratificerat. Utöver detta ska Livs inte placera i företag som har sin huvudverksamhet inom produktion eller distribution av pornografi eller sysslar med oetisk marknadsföring eller bristande produktsäkerhet. Miljökonventionerna är primärt riktade mot regeringar vilket innebär att uttolkning och kontroll på företagsnivå är begränsande varför det handlar om en allmän efterlevnad av syftet med konventionerna. Livs får inte investera i hedgefonder som bygger sin verksamhet på sk blankning. Allmänt gäller att Livs inte får investera i fonder eller hos förvaltare som är registrerade off-shore.

Utvärdering, analys och uppföljning

För att säkerställa att etikpolicyn följs måste Livs ha största möjliga kontroll på placeringarna och en beredskap för att kunna ta ställning och agera. Därför ska placeringskommittén minst varje halvår gå igenom samtliga placeringar. Denna granskning ska ge ett välgrundat beslutsunderlag för vidare åtgärd.

Vid denna bedömning ska både förvaltare, produkt (fond m m) och de finansiella instrument som det investeras i kontrolleras. Om misstanke om oetisk verksamhet hos förvaltare eller det värdepapper förvaltare placerar i ska sakförhållandena utan dröjsmål utredas. Om misstanken bekräftas ska förvaltaren påvisa att sakförhållandet avhjälps om inte ska förvaltningsuppdraget eller investeringen snarast avvecklas.

Vid urval av förvaltare ska alltid de etiska aspekterna utvärderas och utgöra ett nödvändigt kriterium för placering. Om en förvaltare i sin placeringsinriktning genererar mervärde för Livs och Livs värderingar ska detta beaktas vid urval och förvaltarutvärdering.

Placeringsalternativ och regler

Livs finansiella tillgångar placeras i något av följande alternativ:

- Räntebärande tillgångar
 - Likvida medel (konto, korta räntor)
 - Räntefonder (svenska och utländska)
- Aktier
 - Aktier samt aktierelaterade instrument
 - Aktiefonder (svenska och utländska)
- Alternativa placeringar
 - Fastigheter (direktinvesteringar samt via fonder)
 - Absolutavkastande investeringar (hedgefonder)
 - Strukturerade produkter
- Ideella och strategiska placeringar (Förbundsstyrelsen fattar beslut om dessa placeringar)

Livs ska placera sina tillgångar i etiskt godkända fonder, produkter m m avseende aktier, företagsobligationer och andra specifika företagsrelaterade finansiella instrument.

Placeringsregler likviditetsportfölj

Likvida medel omfattar olika inlåningsalternativ i banker samt penningmarknadsinstrument. Livs kassaöverskott ska placeras med mycket låg risk och finnas tillgängligt för den dagliga verksamheten.

Likviditetsöverskott får placeras i följande tillgångsslag:

- Konto i svensk bank inklusive deposits och fasträntekonto
- Räntebärande värdepapper
- Svenska penningmarknads- och korta räntefonder

Maximal genomsnittlig räntebindningstid för likviditetsportföljen är 0,5 år.

Placeringsregler lång portfölj

För att effektivt förvalta Livs kapitaltillgångar och optimera avkastningen tillåts det långsiktiga kapitalet att placeras med högre risk.

Den långa portföljens medel får placeras i följande tillgångsslag:

- Svenska räntebärande värdepapper, svenska räntefonder och likvida medel
- Utländska räntebärande värdepapper (endast via värdepappersfonder)
- Svenska aktier och aktierelaterade instrument (så som värdepappersfonder, ETF etc.)
- Utländska aktier (företrädevis fonder, ETF etc. ej direktägda aktier)
- Alternativa investeringar såsom exempelvis absolutavkastande investeringar (hedgefonder) och strukturerade produkter

Förvaltning av kapitalet sker i första hand av bank eller fondbolag verksam i Sverige som står under finansinspektionens tillsyn. Alla placeringar ska uppfylla Livs etikpolicy enligt detta reglemente.

Motpartsrisk och förvar

Motpartsrisken regleras genom att säkerställa att motparten står under Finansinspektionens tillsyn och har de nödvändiga tillstånd som behövs enligt (2007:528) Lagen om Värdepappersmarknaden.

Portföljens tillgångar ska förvaras hos värdepappersinstitut som har finansinspektionens tillstånd att ta emot värdepapper för förvaring, enligt 2 kap 1–4 § (2007:528) Lagen om Värdepappersmarknaden.

Limiter för tillgångsslagen – lång portfölj

Procenttalen i följande tabell anger lägsta och högsta andel, som respektive tillgångsslag vid varje tidpunkt ska få utgöra av den långa portföljens totala marknadsvärde. I tabellen framgår även den beslutade långsiktiga strategiska fördelningen mellan tillgångsslagen i form av ”normal position”.

Tillgångsslag	Min (%)	Normal (%)	Max (%)
Räntebärande	30	50	70
Aktier	20	40	60
Alternativa placeringar	0	10	30

Placeringsregler fastigheter

För direktinvesteringar i fastigheter eller fast egendom krävs bemyndigande i Livs styrelse samt hörande av Livs förbunds möte. Detta ska också omfatta fastighet eller fast egendom som är bolagiserad. Försäljning av Livs fastigheter beslutas av Livs förbunds styrelse. Livs långsiktiga fastighetsinnehav exkluderas i ovanstående resonemang avseende giltiga tillgångslimiter men bör beaktas i sammansättning av en långsiktig kapitalförvaltningsportfölj.

Placeringsregler ideella placeringar

Förbundsstyrelsen kan besluta om placeringar som inte är ekonomiska utan syftet med placering är av ideell karaktär för att uppnå till exempel medlemsnytta eller social avkastning.

Investeringsprocessen

Tabellen visar investeringsprocessen och de olika beslutsnivåerna.

Strategi	Bestämmande av avkastning, risk och normalportfölj	Styrelsen
Taktik	Taktisk allokering dvs avvikelser från normalportfölj	Placeringsutskott
Urval av fond, produkt mm	Urval, upphandling av förvaltare och produkt	Placeringsutskott

Strategisk allokering – strategisk normalportfölj

För att uppfylla förvaltningens uppgift som är att optimera avkastningen utifrån en given risk och säkerställa betalningsflöden fastslås en normalportfölj varje år.

Syftet med normalportföljen är att:

- maximera förväntad avkastning utifrån ett givet risktagande
- tjäna som jämförelse för förvaltningen
- utgöra utgångspunkt för den taktiska allokeringen

Normalportföljen ska visa tillåtna tillgångsslag och visa fördelning tillgångsslagen emellan. Vidare ska portföljen visa inom vilka gränser som de olika tillgångsslagen tillåts avvika. I normalportföljen ska samtliga placeringsbara tillgångar ingå (exklusive direktägda fastigheter). Normalportföljen ska ta hänsyn till tillgångsklassernas förväntade avkastning, risk och samvariation. Livs tillgångar ska vara placerade i tillgångsslag i enlighet med normalportföljen med möjlighet till avvikelse inom intervall uttryckta i procent av den totala portföljens marknadsvärde. Placeringsutskottet utformar en normalportfölj baserad på olika tillgångsslag som får representera en rimlig spridning av tillgångarna med hänsyn till avkastningskrav, risker och krav på likvid beredskap samt placeringstid.

Förbundsstyrelsen fastställer årligen en normalportfölj.

Taktisk allokering

Utifrån normalportföljen ges en möjlighet att inom vissa intervall skapa aktiva positioner. Målet med den taktiska allokeringen är att skapa meravkastning från normalportföljen inom de riskmandat som delegerats från styrelsen.

Riskhantering

Den av styrelsen beslutade normalportföljen utgör för Livs en riskneutral position. Om aktiva avvikelser görs tar Livs medvetet en ökad risk alternativt aktivt minskad risk. För att mäta risken används i huvudsak standardavvikelse. Standardavvikelse är ett statistiskt mått över hur mycket en förväntad avkastning fluktuerar över tid. Det finns dock ett flertal andra risker Livs har att beakta så som valutarisk, likviditetsrisk, förvaltarrisk och kreditrisk.

Valutarisk

Med valutakursrisk avses att värdet på en placering kan förändras beroende på rörelser avseende förändringar i växelkurser. Livs ska möjligaste mån valutasäkra sina placeringar i räntebärande produkter och fonder. Valutasäkringen ska göras mot SEK.

Likviditetsrisk

Med likviditetsrisk avses risken att en tillgång inte kan avyttras eller avyttras till ett avsevärt reducerat pris eller att transaktionen medför stora kostnader. Likviditetsrisken påverkas av produktens art, förekomsten av marknadsplats och volym. Likviditetsrisken ska alltid bedömas löpande och beaktas vid upphandling av finansiell produkt eller investering i finansiellt instrument. Utgångsläget ska alltid vara dagligt handlade instrument, men i vissa fonder/alternativa produkter kan mindre frekvent handel tillåtas, så även i diskretionära förvaltningsuppdrag.

Förvaltarrisk

Då Livs nästan uteslutande investerar i finansiella produkter typ fonder, strukturerade produkter, diskretionära portföljer mm ska alltid förvaltarrisk beaktas. Förvaltarrisk kan belysas ur en operationell synvinkel innebärande att förvaltningsbolaget ska ha en tillräckligt stor organisation och inte vara helt beroende av ett fåtal individer. Förvaltningsbolaget ska inte heller vara beroende av Livs eller ett fåtal investerares investerade kapital. Livs ska också söka sprida mandaten mellan ett flertal förvaltare och på så sett ytterligare sprida total risk. Livs mandat får inte överstiga 10 procent av förvaltarens totala kapital under förvaltning. Vid anlitan av ny förvaltning ska alltid en noggrann undersökning göras av tidigare avkastning och hur förvaltningsorganisation fungerar. Vidare ska det säkerställas hur förvaltarens värdepappersadministration sköts samt hur finansiell rapportering fungerar. Förvaltaren ska alltid stå under berörd myndighets tillsyn.

Livs ska sprida förvaltningsmandaten på minst två förvaltare. Upphandling av förvaltare sker i konkurrens med offerter från minst två olika institut.

Kreditrisk

Med kreditrisk avses risken att en emittent (låntagare) ej kan fullfölja sina åtaganden. Huvuddelen av Livs räntebärande portfölj ska vara investerad i emittenter med god kreditvärdighet och företrädesvis i fonder. Avsteg från fonder kan göras inom diskretionär förvaltning om detta är gynnsamt för Livs.

Emittent kategori	Max andel av kategori (%)	Max andel per emittent (%)
BBB-/Baa3 och högre (investment grade)	100	10*
BB+/Ba1 och lägre (high yield)	25	10

*Statspapper, bank och bostadshypotekspapper undantagna. För svenska staten, statens helägda bolag och av staten garanterade värdepapper finns ingen maximal begränsning. För obligationer utgivna av de svenska storbankerna och de svenska bostadshypoteken är maximal andel per emittent 25 procent av den totala ränteportföljen. Investering i ej ratade värdepapper är tillåtna, om emittentens ägarförhållande eller andra förhållanden innebär en motsvarande risk som avses ovan.

Riskkontroll

Kontroll och riskuppföljning ska ske med sådan frekvens att överträdelser av limiter kan upptäckas månadsvis. Riskanalys ska ske minst två gånger per år i samband med årsskifte och tertialbokslut per augusti månad. Livs revisorer utgör också en tillgång vad avser riskkontroll.

Rapportering

Syftet med rapportering att löpande informera styrelsen om händelseutvecklingen men också att skapa beslutsunderlag till styrelsen för de strategiska besluten. Rapportering till placeringsutskottet ska ske månadsvis och till styrelsen minst en gång per kvartal.

Portföljrapportering

Efter varje månads utgång ska externa förvaltare snarast möjligt rapportera till Livs om portföljens:

- marknads- och anskaffningsvärden
- avkastning under månaden, under året samt från portföljens start
- procentuella fördelningen på olika tillgångsslag (om så förekommer)
- innehav av värdepapper/fonder
- förändringar i innehavet av värdepapper/fonder under månaden
- eventuella avvikelser från placeringsreglerna i denna placeringsstrategi avvikelsens orsak samt vidtagen åtgärd/förslag till åtgärd

Organisation och ansvarsfördelning

Styrelsen ansvarar för kapitalförvaltningen. Placeringsutskott utgörs av förbundets arbetsutskott. Förbundsordförande ansvarar för att ändamålsenliga rapporter över kapitalförvaltningen och placeringsinriktningen regelbundet upprättas och tillställs styrelsen.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsens ansvar att:

- fastställa placeringsreglementet
- fortlöpande bedöma att uppställda etiska krav efterlevs
- upphandling sker i konkurrens och att förvaltarna ska årligen utvärderas
- årligen bestämma normalportfölj, risk och avkastning

Placeringsutskottets ansvar

Placeringsutskottet ansvarar för den löpande förvaltningen av kapitaltillgångarna. Det är placeringsutskottets ansvar att:

- säkerställa att detta placeringsreglemente åtföljs
- fatta beslut om kapitalplaceringar i enlighet med denna placeringspolicy och de bestämmelser styrelsen har uppställt för verksamheten
- aktivt allokera Livs tillgångar inom de av styrelsen uppsatta ramarna
- fortlöpande bedöma att uppställda etiska krav efterlevs
- ta beslut om vilka förvaltare och vilka produkter Livs ska upphandla samt att välja, upphandla och utvärdera förvaltare och produkt
- bedöma behovet av att uppdatera placeringspolicyn
- rapportering ska ske kvartalsvis till Livs styrelse
- rapporteringen ska visa Livs allokering i jämförelse mot normalportfölj
- ta beslut om aktiv allokering
- tillse att likvida medel hålls tillgängliga för de utbetalningar som Livs ska göra
- rapporteringen sker regelbundet till placeringsutskottet och Livs styrelse
- ekonomisk planering inför eventuell arbetsmarknadskonflikt

Uppdatering av placeringsreglementet

Placeringsreglementet och placeringsinriktningen ska årligen fastställas av Livs styrelse.